

תקציר

- קצב העלייה של הצריכה הפרטית של מזון ומשקאות, המתואם חיובית עם הייצור של ענף מזון ומשקאות התמתן קלות בשנת 2020. לעומת זאת, המכירות ברשתות שיווק המזון והרכישות באשראי של מזון צמחו בקצב גבוה יחסית, מסיבות שונות. הצריכה הפרטית של שירותי אירוח והסעדה, המשקפת במידה מסוימת את המכר של יצרני המזון והמשקאות לשוק המוסדי, ירדה בחדות על רקע מגבלות הקורונה.
- נתוני התעשייה מלמדים כי ההשפעה השלילית של הקורונה הורגשה בעיקר בענף ייצור משקאות, בו חלה ירידה בייצור התעשייתי וירידה חדה יחסית במכירות. מנגד, הייצור של מזון עלה בשנת 2020 ואילו המכירות התכווצו בשיעור מזערי.
- בחודשים האחרונים מדד מחירי המזון לצרכן נותר די יציב, ומדד מחירי המכירה של יצרני המזון היה מצוי בירידה. בדרך כלל, שני המדדים הללו מתואמים, אולם ייתכן כי הביקושים הגוברים שחוו רשתות המזון והמכולות, לעומת חולשה יחסית בביקושים שחוו יצרני המזון והמשקאות, בפרט האחרונים, הובילו למגמות המעורבות.
- המחירים הדולריים של סחורות המזון המרכזיות מצויים בעלייה מאז חודש יוני 2020, על רקע היחלשות הדולר בעולם, מחסור בהיצע בחלק מהסחורות ועוד. על רקע זה, ניתן להעריך כי במהלך החודשים הקרובים קצב הגידול של מחירי המכירה של יצרני המזון יעלה, שכן בין מחירי המכירה למדדי מחירי סחורות נבחרות מתקיים מתאם חיובי.
- במהלך הרביע השלישי של 2020 מרבית היחסים הפיננסיים של החברות הציבוריות בתחום המזון והמשקאות השתפרו. נראה שבין הגורמים לכך ניתן לציין את ההתייעלות בקרב היצרנים, המתבטאת בשעות העבודה, ואת הגדלת הנכסים הנזילים על רקע אי הודאות הגבוהה.

גילי בן אברהם
החטיבה לשוקי הון < אגף כלכלה

ענף ייצור מזון ומשקאות

מרץ 2021

על פי הגדרת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ענף ייצור מזון וענף ייצור משקאות משתייכים לענפי התעשייה המסורתיים, כנקבע לפי רמת הטכנולוגיה של הייצור. ענף ייצור מוצרי מזון כולל עיבוד מוצרים מענפי החקלאות, הייעור והדיג למוצרי מאכל עבור בני אדם או בעלי חיים. כמו כן כולל הענף גם ייצור מוצרי ביניים, שאינם בהכרח מוצרי מזון. ענף ייצור משקאות כולל ייצור משקאות, אלכוהוליים ולא אלכוהוליים, וייצור מים מינרליים.

מנתוני הלמ"ס לשנת 2019 עולה כי מספר המפעלים בענף ייצור מזון עמד על 1,920 ואילו מספר המפעלים שעסקו בייצור משקאות וטבק עמד על 159. הפדיון של יצרני המזון בשנת 2019 נקבע על 66.3 מיליארד ₪ ושל יצרני המשקאות והטבק על 8.8 מיליארד ₪. המכירות בענף מתבססות בעיקר על צריכה מקומית, שכן שיעור נמוך בלבד מהפדיון הופנה לייצוא - כ-4% בייצור מזון וכ-3% בייצור משקאות ומוצרי טבק. בענף ייצור מזון, משקאות וטבק הועסקו כ-65.7 אלף עובדים בשנת 2019.

ענפי ייצור המזון והמשקאות הינם ענפי משק ריכוזיים מאד אשר פועלים בהם מספר יצרנים גדולים המחזיקים בנתחי שוק גדולים, זאת לצד יבואני מזון גדולים. כך, בדיקה של הכלכלן הראשי באוצר העלתה כי ב-33 קטגוריות מזון שנבחנו נתח השוק הממוצע של שני הספקים הגדולים עמד על 80% בשנת 2016¹. באותו אופן, לפי סקר התעשייה של הלמ"ס כ-10.5% מסך המפעלים בתחום ייצור המזון החזיקו בפדיון הגבוה מ-50 מיליון ₪ וסך הפדיון שלהם היה שווה לכ-85% מסך הפדיון הענפי. כמו כן, כ-12% מסך המפעלים בתחום ייצור משקאות וטבק הניבו פדיון הגבוה מ-50 מיליון ₪ וסך הפדיון שלהם היה שווה לכ-92% מסך הפדיון הענפי.

הצריכה הפרטית של מזון ומשקאות כמעט ולא נפגעה מהקורונה, אך הביקוש מהשוק המוסדי התרסק

בסיכום שנת 2020 ניתן לקבוע כי הצריכה הפרטית של משקי הבית עברה שינוי משמעותי. ראשית, משום שלראשונה מזה כמה עשורים נרשמה ירידה בצריכה הפרטית. הסיבות לכך מגוונות, וביניהן מגבלות היצע (סגירת חנויות, ריחוק חברתי וכו'), ירידה באמון הצרכנים, עלייה באבטלה, החשש מהמגפה ועוד. שנית, מפני שתמהיל הצריכה של משקי הבית השתנה מהותית. בין השינויים הבולטים ניתן לציין את הירידה הריאלית החדה בצריכת השירותים (-27%, במחירים קבועים) והצריכה הריאלית של כלי תחבורה אישיים (-15%), ומאידך העלייה החדה יחסית בצריכה הריאלית של ציוד חשמלי וציוד אחר (12%) ומוצרי תעשייה לצריכה שוטפת (11%).

לעומת אלו, הצריכה הפרטית של מזון, משקאות וטבק עלתה ריאלית בכ-2.5% בשנה זו, זאת כאמור בניגוד לירידה בצריכה הפרטית הכוללת, אך יחד עם זאת, קצב העלייה היה נמוך במעט מקצב הגידול שנרשם בשנה שעברה (2.8%) ומהממוצע הרב שנתי (3%) (ראה/י תרשים 1).

צריכת המזון והמשקאות בשנת 2020 הושפעה מהשהייה הגבוהה יחסית בבתיים על חשבון השהייה והצריכה במקומות העבודה והפנאי (מסעדות, ברים, בתי קפה ובתי מלון), עובדה אשר תמכה בביקוש למוצרים ברשתות השיווק, המכולות והשווקים והכבידה על הביקוש בשוק המוסדי. בנוסף, צריכת הושפעה גם מעלייה ניכרת בהיקף הישראלים השוהים בישראל, על רקע סגירת השמיים, וירידה ניכרת בהיקף הזרים השוהים בישראל מאותן הסיבות.

הצריכה הפרטית של מזון, משקאות וטבק, במחירים קבועים, ברמה השנתית, בעלת מתאם חיובי גבוה יחסית (0.7) עם הייצור התעשייתי של מזון ומשקאות, במחירים קבועים, בהשוואה לאינדיקטורים אחרים, ולכן היא מלמדת יותר מכל על מאפייני הביקוש לתפוקת יצרני המזון המקומיים.

אף שקצב העלייה של הצריכה הפרטית של מזון ומשקאות התמתן רק קלות בשנת 2020, קצב העלייה של הייצור התעשייתי של מזון ומשקאות ירד בעוצמה גבוהה יותר, מ-3.1% ל-1.9%. נראה שההסבר לכך טמון בירידה החדה של צריכת המזון והמשקאות בשוק המוסדי. כך, הצריכה של שירותי הסעדה (שירותי הסעדה בעבודה, במוסדות חינוך, מסעדות ובתי קפה) ושירותי אירוח, המשקפת את הצריכה של מוצרי מזון ומשקאות על ידי השוק המוסדי, ירדה ריאלית בכ-40% בשנת 2020 (ראה/י תרשים 2). אמנם, אין נתונים מדויקים על המשקל של השוק הפרטי לעומת המוסדי במכר של יצרני המזון בישראל, אך מניסיון לנפק הערכה גסה באמצעות השימוש בנתוני ההוצאה לצריכה פרטית² לשנת

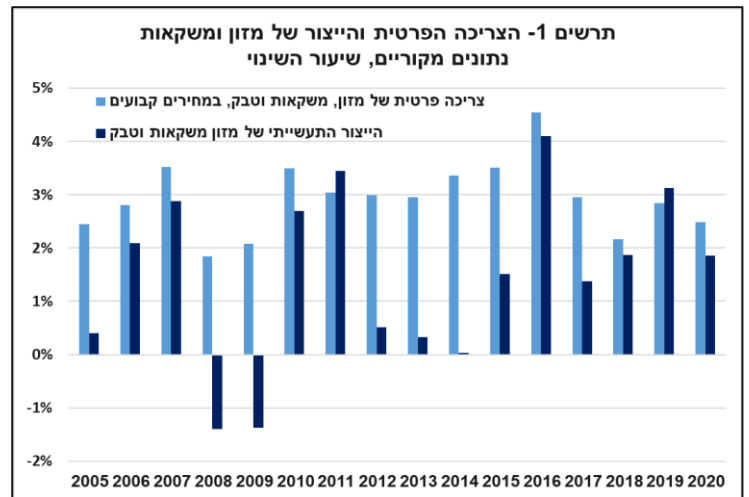
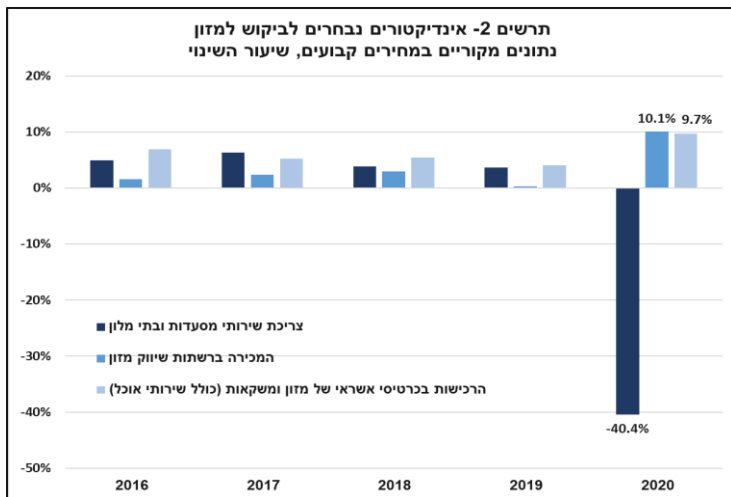
¹ https://mof.gov.il/chiefecon/economyandresearch/doclib/skiracalcalit_25122016.pdf

² במנחי מחירים לצרכן, הכוללים עלויות נוספות כגון הובלה ושיווק ומתחי רווחים מצד הקמעונאים, מעבר למחירי המכירה של היצרנים.

2019, עולה כי צריכה פרטית של מזון ומשקאות שוות ערך לכ-77% והיתר צריכה של שירותי הסעדה ואירוח³.

אינדיקטורים נוספים לביקוש של מזון ומשקאות דווקא עלו בקצב גבוה מאוד בשנת 2020 ביחס לעלויות בשנים קודמות. מדובר במכירה ברשתות שיווק המזון והרכישות בכרטיסי אשראי של מזון ומשקאות (כולל שירותי אוכל). אולם, קשה להסיק מן העלויות הללו כי הביקוש הכולל למזון ומשקאות, דהיינו הביקוש שרואים יצרני המזון, עלה בעוצמה גבוהה. ראשית, משום שהם מתייחסים רק לשוק הפרטי, שכאמור נפגע פחות מהמוסדי. שנית, מפני שהגדרת האינדיקטורים הללו מלמדת כי הם עשויים לעוות את המסקנה בנוגע לביקוש למזון. כך לדוגמה, המכירות ברשתות שיווק המזון כוללות מלבד מוצרי מזון ומשקאות גם מוצרי טיפוח אישי ומוצרים לתחזוקת הבית, שמכירותיהם עלו בעוצמה בשנת 2020 על רקע השלכות הקורונה. כמו כן, ייתכן כי הרכישות בכרטיסי אשראי של מזון ומשקאות עלו בקצב גבוה יחסית מכיוון שמגפת הקורונה הובילה למעבר מוגבר לשימוש באשראי חלף מזומן, מחשש מהדבקות בנגיף כתוצאה מהשימוש בשטרות ובמעות.

במבט קדימה, בהנחה שפתיחת המשק הישראלי תתקדם כמתוכנן, הודות לחיסון חלק ניכר מהאוכלוסייה, צפוי כי יחול תיקון כלפי מעלה בצריכה של שירותי אוכל ואירוח בשנת 2021, אך מכיוון שלא ברור מתי ישראל תפתח לתיירים, ומפני שעדיין יחולו מגבלות על הצריכה של השירותים הללו, התיקון יהיה חלקי בלבד. באשר לצריכה הפרטית של מזון ומשקאות, מכיוון שמדובר בצריכה שוטפת של מוצרים בסיסיים, שאינה מושפעת יתר על המידה ממחזורי העסקים (עלויות וירידות בקצב הצמיחה של הפעילות במשק), ולראיה השינוי הקל בקצב העלייה בשנת 2020, זו צפויה לצמוח בקצב הקרוב לממוצע בשנים האחרונות.

בצל משבר הקורונה הפגין תת הענף ייצור מזון ביצועים עודפים על תת הענף ייצור משקאות

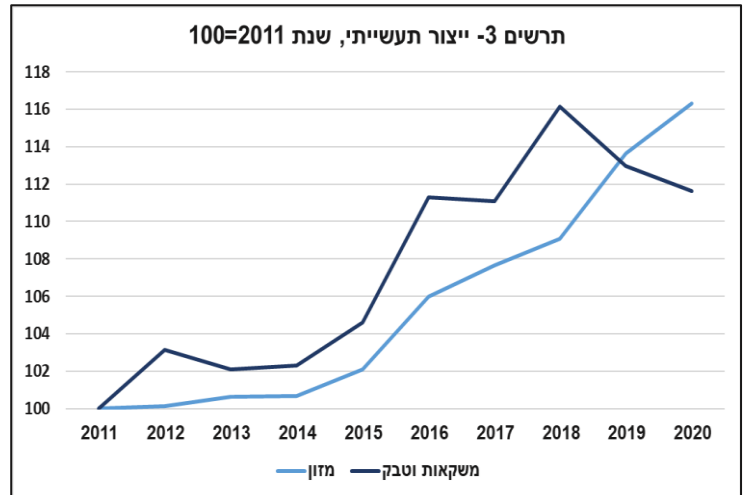
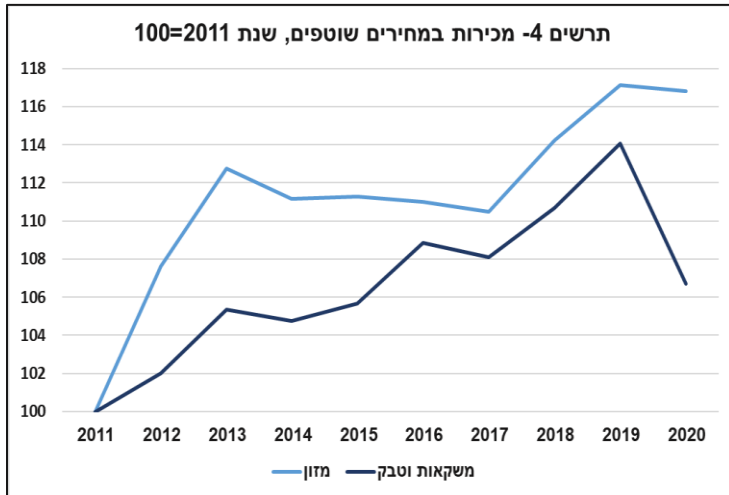
הייצור התעשייתי של מזון, משקאות וטבק כאמור לעיל, עלה ב-1.9%, זאת כאשר הייצור של מזון עלה ב-2.4% והייצור של משקאות וטבק ירד בכ-1.2% בשנת 2020 (ראה/י תרשים 3). קצב העלייה של ייצור מזון היה גבוה מקצב העלייה הממוצע בשנים האחרונות (2011-2019) שנקבע על 1.6%, ואילו קצב העלייה של ייצור משקאות נמוך משמעותית מן הממוצע בשנים אלו, שעומד גם הוא על 1.6%. בסיכום העשור (2020 מול 2011) עלה הייצור התעשייתי של מזון בכ-16% והייצור של משקאות וטבק בכ-12%, כלומר, הייצור בכל אחת מתתי הקטגוריות עלה בקצב הנמוך מגידול האוכלוסייה בתקופה זו. עיקר העלייה נרשמה במחצית השנייה של העשור.

המכירות במחירים שוטפים של ייצור מזון ירדו בכ-0.3% (ראה/י תרשים 4) בשנת 2020, וזאת על רקע הירידה במחירי המכירה של היצרנים, שירדו בכ-2% בשנה זו (על המחירים ראה/י הרחבה בהמשך). בכך, נבלמה העלייה שנרשמה בסך המכירות בתת הענף ייצור מזון בשנתיים הקודמות, ובסך הכל עלו המכירות במחירים שוטפים בכ-16% מתחילת העשור. המכירות במחירים שוטפים של תת הענף ייצור משקאות וטבק ירדו בחדות בשנת 2020, בכ-6.5%, זאת על אף שמחירי המכירה של היצרנים בתת הענף עלו בכ-0.4% בשנה זו, והייצור כאמור לעיל ירד רק ב-1.2%. ייתכן שההסבר לכך טמון בכך

³ תוך התחשבות בחלק היחסי של ההוצאות של בתי מלון על מזון ומשקאות- כ-15% מסך ההוצאות בממוצע בשנים האחרונות.

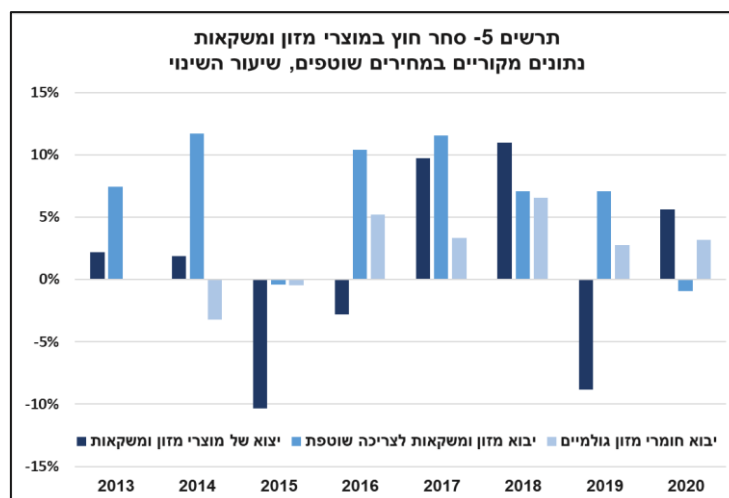
שליצונים בתת הענף נותר מלאי רב שיוצר וטרם נמכר בתום השנה. בהשוואה לתחילת העשור, המכירות בשנת 2020 היו גבוהות בכ-7% בלבד, וזאת בעיקר לאור הירידה החדה בשנת 2020.

משרות השכיר (מנכ"י עונתיות) בתת הענף ייצור מזון ירדו ב-7.5% בסיכום השנה (דצמבר מול דצמבר), ומשרות השכיר בתת הענף ייצור משקאות וטבק ירדו בכ-5.7%. זאת, בהשוואה לירידה בשיעור של 6.7% בסך משרות השכיר בתעשייה, וירידה בשיעור של 11.1% בסך משרות השכיר בענפי התעשייה המסורתית, עליהם נמנים ייצור מזון ומשקאות, והם אלו שספגו את עיקר הפגיעה בענפי התעשייה.

נתוני סחר החוץ מצביעים על ירידה ביבוא הנומינלי של מוצרי מזון ומשקאות, המיועדים לצריכה, בשיעור של 1% בשנת 2020. מדובר בירידה חריגה, שכן היבוא של מוצרי מזון ומשקאות לצריכה, במחירים שוטפים, עלה בכ-7% בשנה בממוצע בשנים האחרונות. עם זאת, יצוין כי החל מהשליש האחרון של 2020 עלה היבוא של מוצרים אלה בהשוואה לתקופה המקבילה, כך שיייתכן שיעקר הירידה נבעה מחוסר הודאות בתחילת המגפה ואולי אף מבעיות לוגיסטיות בשינוע הסחורות בתקופה זו.

היבוא של חומרי מזון גולמיים, המשמשים כתשומות לייצור מוצרי מזון, במונחים נומינליים, עלה בקצב הגבוה מהממוצע הרב שנתי, 3.1% לעומת 2.1%, בהתאמה. והיצוא של מוצרי מזון ומשקאות, במונחים נומינליים עלה בכ-5.6%, לאחר ירידה חדה בשנת 2019 בשיעור של 9%. העלייה ביצוא תמכה בייצור המקומי, על אף שחלקו של היצוא בפדיון הענפי קטן יחסית, ובשנת 2018 היה נמוך מ-4%.

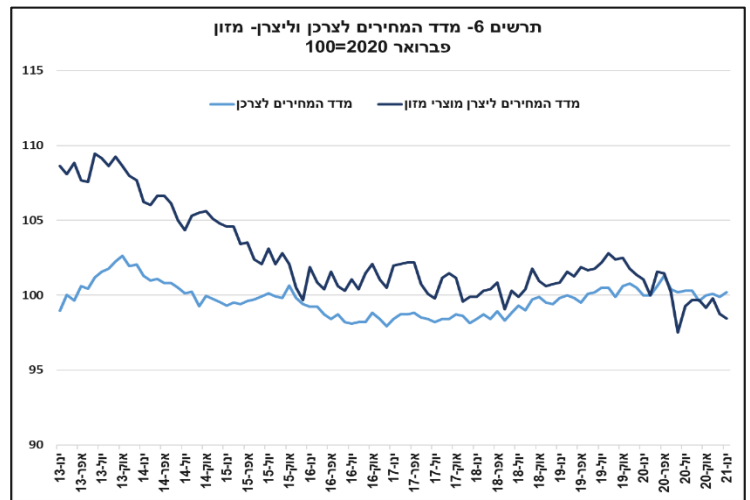
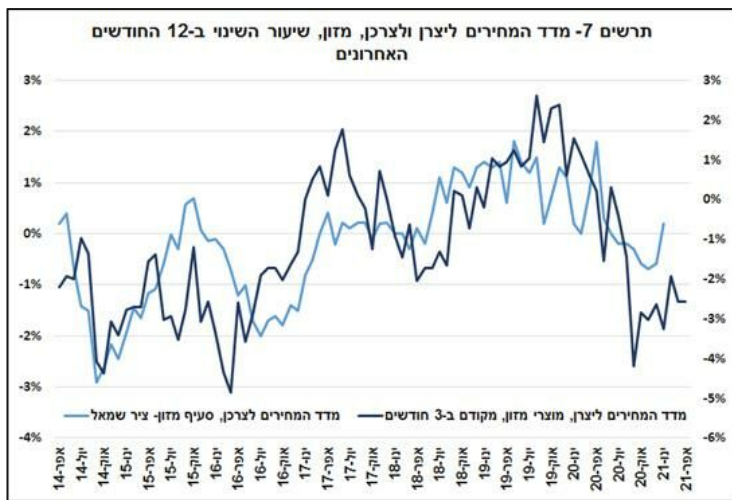

העלייה במחירי סחורות התבואה במהלך המחצית השנייה של 2020 צפויה לתמוך בעליית מחירי המכירה של יצרני המזון, ולאחר מכן במחירי המכירה של קמעונאי המזון

מדד מחירי המזון לצרכן היה מצוי בשנים האחרונות בתנודתיות קלה סביב אותה הרמה, וירד או עלה בטווח של עד 2% מן הממוצע בשנים 2013-2020 (ראה/י תרשים 6). פרסום המגבלות על הפעילות בישראל כחודש מרץ הוביל לנהירה לסופרים והמכולות בכדי להצטייד במוצרים לתקופת הסגר, כך שהעלייה החדה בביקוש למוצרים בסיסיים, וביניהם מוצרי מזון, תמכו בעליית מחירי המזון שנרשמה בחודשים מרץ-אפריל. אך מאז מחירי המזון ירדו והרמה בחודשים האחרונים זהה לממוצע בשנים האחרונות.

מדד המחירים ליצרן בענף ייצור מוצרי מזון ירד בשנים 2013-2015, ולאחר מכן נותר יציב, ושכ לעלות בתחילת שנת 2018. לאחר העלייה, בתום שנת 2019 החלו מחירי המכירה של יצרני המזון לרדת, עד למרץ-אפריל 2020, במהלכם עלו מחירי המכירה של יצרני המזון, כפי הנראה כתוצאה מהעלייה החדה בביקוש למוצרי מזון שתוארה לעיל. אולם מאז, מחירי המכירה של היצרנים היו מצויים במגמת ירידה.

בימים כתיקונם קצב העלייה של מדד מחירי המזון לצרכן מתואם חיובית עם קצב העלייה של מדד המחירים ליצרן, בפיגור של כשלושה חודשים, מכיוון שהצריכה הפרטית של מזון ומשקאות מתבססת בעיקר על ייצור מקומי - כ-75% מהצריכה הפרטית בשנת 2018 (ראה/י תרשים 7). בחודשים האחרונים ניכר כי נפער פער בין קצב הגידול של מחירי המכירה של יצרני המזון לקצב הגידול של מחירי המכירה לצרכנים. שתי סיבות מרכזיות עשויות להסביר זאת. הראשונה, השוק הקמעונאי נהנה מביקושים גוברים הודות להשפעות הקורונה, כאמור לעיל ישראלים אינם יכולים לטוס לחו"ל וצורכים פחות מזון במסעדות, במקומות העבודה ובמלונות, כך שהרכישות מקמעונאי המזון גברו בשנת 2020. לעומת זאת, יצרני המזון הגדילו אך במעט את הייצור בשנת 2020 משום שהמכירות לשוק המוסדי קרסו. הסיבה השנייה, כאמור לעיל, בענף ייצור המזון חלה ירידה משמעותית בהיקף משרות השכיר ובשעות העבודה למעשה, בעוד שהייצור עלה במתינות. כלומר, יצרני המזון הציגו התייעלות, ייצרו יותר עם פחות הוצאות שכר, ולכן הם מסוגלים לגלגל את החיסכון שנוצר מההתייעלות לטובת הוזלת מחירי המכירה.

מחירי סחורות המזון, המשמשות את יצרני המזון כתשומה המרכזית בייצור מוצרי מזון לצריכה, עלו משמעותית מאז השפל שנרשם במאי 2020, כמתבטא במדד מחירי המזון של הבנק העולמי שעלה בכ-32% (ינואר 21 בהשוואה למאי 20), והם כעת גבוהים בכ-20% ביחס לתקופה המקבילה אשתקד (ראה/י תרשים 8). זאת ועוד, רמת המחירים הנוכחית, היא הגבוהה שנרשמה מאז מרץ 2014. העלייה במחירי סחורות המזון נרשמה בעיקר בסחורות התבואה (22%, קצב שנתי בינואר 21) והשמנים וזרעיהם (37%). מדד מחירי סחורות המשקאות עלה רק במתינות והוא כעת גבוה ב-2% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

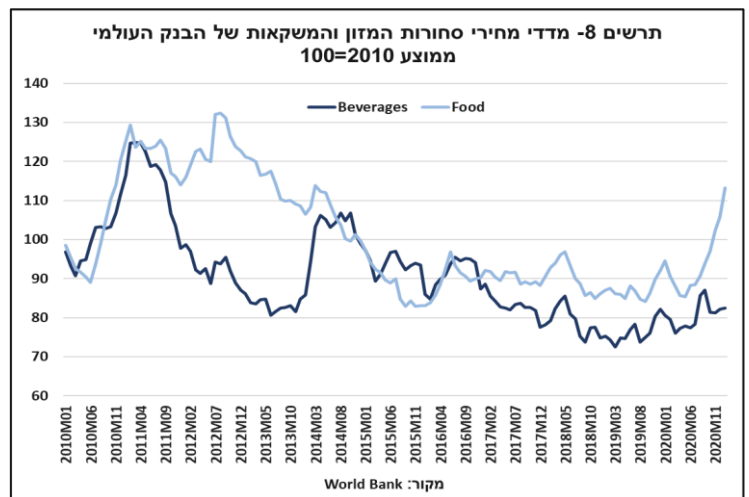
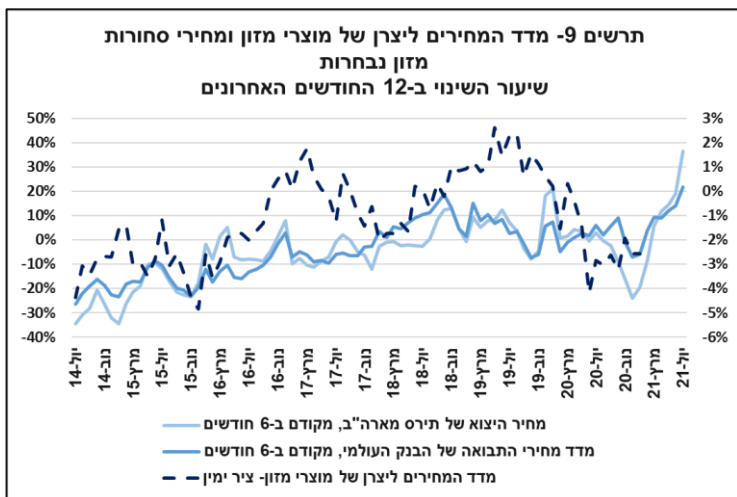
מבחינת הגורמים התומכים בעליית מחירי חומרי הגלם של המזון בעולם, ראוי לציין את הפגת החשש מפני ירידה חדה בביקושים בעקבות הקורונה, ובחלק מהסחורות אף הורגש מחסור בהיצע וזאת כתוצאה ממגמות עבר של זריעה וכן תנאי מזג אוויר. בהתאם לכך, לאחרונה פרסם משרד החקלאות

האמריקאי את הערכתו המעודכנת בנוגע למלאי העולמי של שלוש התבואות המרכזיות (חיטה, אורז ותיירס) ופולי הסויה, והתברר כי המלאי צמח משמעותית מתחת לציפיות המוקדמות. לבסוף, צריכה מוגברת של סחורות מזון מצדה של סין תמכה אף היא בעליית מחירי הסחורות. זאת, על רקע החשש למחסור במזון בסיסי בעקבות הקורונה, ובעקבות עליית הביקוש לחומרי גלם המשמשים להאבסת בעלי חיים למאכל, ובפרט משק החזירים של סין, שנפגע בשנים קודמות מווירוס, ובשנה החולפת שב להתרחב במהירות.

המשמעות של עליית מחירי סחורות המזון הינה עלייה במחירי היבוא של חומרי הגלם של יצרני המזון המקומיים, שצפוי כי תגולם לאחר מכן במחירי המכירה שלהם, וכפי הנראה גם במחירי המכירה של קמעונאי המזון. קצב העלייה של מדד מחירי המכירה של יצרני המזון מתואם חיובית עם קצב עליית מחיר היצוא של תירס מארה"ב וקצב עליית מדד מחירי התבואה (כולל את מחיריהם של אורז, חיטה, תירס ושעורה) כעבור תקופה הנעה בין 6 ל-9 חודשים. הקשר המתואר מעלה מתקיים נוכח החשיבות הגבוהה של סחורות התבואה בתחום המזון. סחורות התבואה מהוות תשומה בגידול בע"ח ולכן משפיעות בעקיפין על מחירי הבשר, העופות, הביצים ומוצרי החלב, ובנוסף, סחורות התבואה משמשות כמוצרי צריכה, בדגש על אורז, וכתשומה לייצור מוצרים בקטגוריות מזון נוספות כגון קמח, פסטה, מאפים וכדומה.

על רקע זה, להערכתנו, כפי שניתן לראות בתרשים מס' 9, קצב עליית מחירי המכירה של יצרני המזון יואץ בחודשים הקרובים, זאת לאור העלייה הניכרת שחלה במחירי סחורות התבואה ומחיר התיירס במהלך המחצית השנייה של 2020 ותחילת שנת 2021.

במבט קדימה, עליית מחירי התבואה תומכת בגידול בהיקף הזריעה של סחורות אלו, ולפיכך בגידול של הייצור והמלאים עד לסוף השנה, כך שיחד עם העלייה בהיצע קצב העלייה של מחירי התבואה צפוי להתמתן משמעותית.

ניתוח הדוחות הכספיים של החברות הציבוריות⁴ בענף

החברות המשתתפות בניתוח: שטראוס גרופ, טמפו משקאות, גן שמואל, קרור, שמן תעשיות וזנלכל.

לוח 1- יחסים פיננסיים נבחרים של החברות הציבוריות בענף ייצור מזון ומשקאות - חציין החברות

הון עצמי ביחס למאזן	יחס כיסוי הריבית	יחס מהיר	יחס שוטף	שולי רווח תפעולי	שולי רווח גולמי	
49.2%	9.90	0.96	1.61	14.2%	34.5%	Q3 2020
50.6%	6.76	0.82	1.59	13.2%	32.8%	Q3 2019

מהשוואת היחסים הפיננסיים עולה כי במרבית היחסים שנבדקו חל שיפור בחציין של החברות בתחום המזון והמשקאות ברביע השלישי של 2020⁵, ביחס לרביע המקביל בשנת 2019:

- במהלך תקופת ההשוואה הרווחיות של החברות הציבוריות השתפרה, העלייה בשיעורי הרווחיות (הגולמית והתפעולית) אפיינה את כל החברות שנבדקו למעט טמפו משקאות. אפשר שעלייה זו נרשמה על רקע ההתייעלות שהוצגה מעלה, והתבטאה בייצור מוצרי מזון ומשקאות בפחות שעות עבודה ושכירים מועסקים.
- יחסי הנזילות, המעידים על היכולת של החברות לפרוע את התחייבויותיהן השוטפות באמצעות הנכסים השוטפים, התחזקו במהלך תקופת ההשוואה. ייתכן שהתחזקות זו חלה כחלק ממגמה כללית שנצפתה בתקופה האחרונה, בצל אי הוודאות הגבוהה, הגורמת לחברות לחזק את נזילותן על מנת להיערך לאירועים שליליים.
- האיתנות הפיננסית, הנמדדת, בין היתר, באמצעות יחס ההון העצמי למאזן, נחלשה קלות. ולעומת זאת, כושר הפירעון, המשתקף מיחס כיסוי הריבית התחזק, הודות לשילוב של עלייה ברווח התפעולי וירידה בהוצאות המימון נטו. ייתכן שהירידה בהוצאות המימון נטו התאפשרה בין היתר על רקע פנייה של חלק מהחברות לקרנות ההלוואה בערבות המדינה.

⁴ חשוב להבהיר כי מרבית החברות הגדולות בענף הינן פרטיות.

⁵ לשינוי בעיתוי של חגי תשרי עשויה להיות השפעה על היחסים המוצגים. בשנת 2019 כל חגי תשרי חלו באוקטובר ואילו ב-2020 החגים החלו כבר בספטמבר.